

PAGINI DIN ISTORIA ÎNCEPUTURILOR INDUSTRIALIZĂRII ROMÂNIEI. JETOANELE LUI EMIL COSTINESCU

Dorel Bălăiță*

Cuvinte cheie: *Emil Costinescu, jetoane, Sinaia, Tarcău, cantină.*

Keywords: *Emil Costinescu, tokens, Sinaia, Tarcău, canteen.*

Rezumat: *Autorul prezintă mai multe jetoane care au fost puse în circulație, la sfârșitul secolului XIX, de două entități economice din două localități diferite, Sinaia (județul Prahova) și Tarcău (județul Neamț). Cele două societăți, Fabricile de la Sinaia și Societatea în Comandită „Tarcău” erau în proprietatea lui Emil Costinescu. Acesta a fost economist, finanțist, industriaș și om politic de marcă al sfârșitului de secol XIX și început de secol XX, susținător al necesității unei industrii naționale care să valorifice materiile prime autohtone de care dispunea România din abundență. Toate jetoanele au inscripționat numele Emil Costinescu, motiv de a le prezenta într-un singur material, și de a readuce în atenție personalitatea acestui marcant om politic român. Jetoanele erau primite de către salariați ca parte din remunerația cuvenită pentru munca desfășurată, și-l scuteau pe angajator de necesitatea vehiculării unor sume importante de bani lichizi. Acești înlocuitori de monedă au fost utilizați de către angajații societăților respective pentru plata alimentelor sau a altor obiecte de necesitate procurate de la cantinele ce le deserveau.*

Abstract: *The author features several tokens that were put into circulation, at the end of the 19th century, by two economic entities from two different localities, Sinaia (Prahova county) and Tarcău (Neamț county). These two companies, The Sinaia Factories and “Tarcău” Limited Partnership Society were both owned by Emil Costinescu. He was an economist, financier, industrialist and a prominent politician of the late 19th and early 20th centuries, a supporter of the need for a national industry to capitalize on the indigenous raw materials that Romania had in abundance. All the tokens were inscribed with the name Emil Costinescu, a reason enough to present them in a single paper, and to bring back to attention the personality of this outstanding Romanian politician. The tokens were received by the employees as part of the remuneration due for the work performed, and relieved the employer of the need to circulate large sums of cash. These currency substitutes were used by the employees of the respective companies to pay for food or other necessities purchased from the canteens that served them.*

*Neafiliat, Onești, Bacău.

Jetoanele¹ pe care vi le supunem atenției au fost puse în circulație la sfârșitul secolului XIX, de două entități economice din două localități diferite: Sinaia (județul Prahova) și Tarcău (județul Neamț). Cele două societăți, Fabricile de la Sinaia și Societatea în Comandită „Tarcău” erau deținute de aceeași persoană, Emil Costinescu, economist, finanțist, industriaș și om politic de marcă al sfârșitului de secol XIX și început de secol XX, susținător al necesității unei industrii naționale care să valorifice materiile prime autohtone de care dispunea România din abundență.

Toate jetoanele au numele Emil Costinescu pe ele, motiv de a le prezenta într-un singur material, și de a readuce în atenție personalitatea acestui marcant om politic român. Jetoanele erau primite de către salariați ca parte din remunerația cuvenită pentru munca desfășurată, în avans (așa cum era practica și la alte societăți din perioada respectivă²), și-l scuteau pe angajator de necesitatea vehiculării unor sume importante de bani lichizi. Acești înlocuitori de monedă au fost cu siguranță utilizați de către angajații societăților respective pentru plata alimentelor sau a altor obiecte de necesitate procurate de la cantinele ce le deserveau.

În cazul Fabricilor de la Sinaia se cunosc două emisiuni de jetoane. Prima serie are trecut pe avers anul de emiterie 1893 iar cea de-a doua anul 1896. Aversul și reversul celor două emisiuni este identic din punct de vedere al inscripțiilor, diferind doar anul (și semnele între care este încadrat), fonturile utilizate și forma cercurilor în care sunt înscrise inscripțiile. În cazul emisiunii 1893 numele „Costinescu” este scris arcuit. Aversul prezintă următoarea inscripție: **FABRICELE DE LA SINAIA /1893** (iar pentru emisiunea a doua: **1896**), în câmp pe două rânduri: **EMIL COSTINESCU**. Pe revers este trecută valoarea nominală pe două rânduri.

Din seria de jetoane cu anul emiterii 1893 se cunosc următoarele valori nominale catalogate³: 5 Bani, din alamă și cu diametrul de 27,3 mm (SIN-2⁴); 10 Bani-din alamă și diametrul de 27,1 mm (SIN-3) și 1 Leu⁵ din aliaj cupru-nichel, cu diametrul de 29,5 mm (SIN-4), (Pl. I/1a-c). Aceste jetoane au inscripțiile de pe avers cuprinse între cercuri liniare. Valoarea nominală de pe revers este de asemenea în interiorul unui cerc liniar exterior. Anul 1893 este cuprins între câte un simbol format din globulă-steluță cu șase raze-globulă. Mai există o piesă de 1 Leu 1893 necatalogată⁶ (Pl I/2), din zinc argintat cu diametru de 27 mm. Piesa prezintă aceleași inscripții aflate însă pe avers, în spațiul dintre un cerc perlat exterior și un cerc liniar interior, iar cele de pe revers sunt în interiorul unui cerc perlat exterior. Cifra 3 de la an diferă față de emisiunile catalogate. La fel și fonturile utilizate pentru cuvântul „LEU”.

La jetoanele emise trei ani mai târziu (Pl I/3a-c) sunt cunoscute deocamdată următoarele trei valori nominale toate din alamă și cu diametre apropiate: 5 Bani-diametrul de 27 mm (SIN-5); 10 Bani - diametrul de 27,3 mm (SIN-6) și 50 Bani – diametrul de 27,1 mm (SIN-7). La emisiunea 1896 sub cuvântul „Costinescu” există un semn format din următoarele elemente unite: liniuță, romb, globulă, romb, liniuță.

1. Jetoanele prezentate în acest material fac parte din colecții particulare din România și din Germania.

2. Bălăiță 2015, Bălăiță 2019a, Bălăiță 2019b.

3. Schäffer 2012, p. 194.

4. Codificarea din catalogul Schäffer 2012, p. 194.

5. Litera U din cuvântul Leu prezintă deasupra o căciuliță (breve).

6. Informația ne-a fost pusă la dispoziție de dl. Erwin Schäffer căruia îi mulțumim pentru tot sprijinul acordat în documentare.

Jetoanele emise de Societatea în comandită „Tarcău” a cărei proprietar era tot Emil Costinescu au fost puse în circulație în 1896, (Pl. I/ 4-6). Sunt cunoscute șase valori nominale: 5 Bani - din alamă cu diametrul de 17,8 mm (TRC-6⁷); 10 Bani, alamă cu diametrul 20,5 mm (TRC-7); 50 Bani, alamă cu diametrul de 21,9 mm (TRC-8); 1 Leu din zinc argintat cu diametrul de 24 mm (TRC-9); 2 Lei (1603 – [TRC-10]⁸) din zinc argintat și cu diametrul de 27,1 mm și 5 Lei (1604-[TRC-11]), din zinc cu diametrul de 18,8 mm. Pe avers este prezentă următoarea inscripție între două cercuri perlate: **TARCAU SOCIETATE IN COMANDITA**⁹ 1896; în câmp pe două rânduri **EMIL COSTINESCU** și un semn format din următoarele elemente unite: liniuță, romb, globulă, romb, liniuță. Pe revers este trecut, în interiorul unui cerc perlat, valoarea nominală pe două rânduri.

Comparând valorile nominale ale jetoanelor de la Sinaia cu cele de la Tarcău emise în 1896 putem avansa ipoteza că la emisiunea de la Sinaia există posibilitatea să se fi bătut și piese cu valori nominale de 1 leu, 2 Lei și 5 Lei dar care rămân încă nedescoperite. Aceste jetoane au fost utilizate la cantinele de la Sinaia și Tarcău, ce funcționau pe lângă exploatarea de păduri și fabricile de cherestea din cele două localități, aparținând lui Emil Costinescu. Adevărați „strămoși” ai actualelor tichete de masă, jetoanele erau primite de angajați în avans, ca parte din remunerația cuvenită pentru munca desfășurată și puteau fi utilizate la plata contravalorii alimentelor sau a altor produse procurate de la cele două cantine. Cum exploatarea de pădure și fabricile de cherestea erau, de obicei, în zone izolate, cantinele erau binevenite pentru salariați. În plus, scuteau pe angajatori de manipularea unor cantități importante de bani.

Despre cantina de la Tarcău își amintește într-un volum de memorii Ioan I. Lapedatu (n. 14 septembrie 1876, Cernatul Săcelelor, Austro-Ungaria - d. 24 martie 1951, București), economist și om politic român, ministru de finanțe al României (1926-1927) și guvernator al Băncii Naționale a României (1944-1945), membru de onoare al Academiei Române (din 1936): *„O parte din vara anului 1900 am petrecut-o cu prietenul Mihalache Navrea, la Tarcău, județul Neamț. Acolo am fost oaspeții fratelui lui Mihalache, Costi Navrea, care ținea o cantină foarte bine organizată. Am stat vreo 34 săptămâni în această frumoasă regiune, unde fostul ministru Costinescu și cu prefectul Albu de la Piatra Neamț aveau o mare exploatare de păduri. Conducătorul tehnic al acestei exploatare era inginerul silvic Simion Popp, de loc de la Năsăud, cu care am trăit într-o strânsă prietenie. Neavând contabil corespunzător pentru întreținere, nea rugat săi facem noi contabilitatea și când neam pregătit să ne întoarcem în Transilvania, tocmai venise Costinescu pe acolo, care aflând că noi am fost acei care iam făcut contabilitatea, nea dat la fiecare câte 3000 lei. Era o sumă mare pe atunci și mi amintesc cu câtă mândrie și bucurie am primit acest cadou princiar. La Tarcău legasem prietenie și cu un italian, Tassoti, de asemenea exploatare de păduri. Cu el făceam dese excursiuni la Piatra Neamț și pe Bistrița. Timpul petrecut la*

7. Primele patru valori nominale au fost cuprinse în catalogul Schäffer 2012, p. 197-198.

8. Valorile de „2 Lei” și „5 Lei” au fost prezentate prima dată în Schäffer 2019, p. 187-188.

9. „Societatea în comandită are două feluri de membri: unii cu răspundere nemarginită (comanditați) și unii cu răspundere limitată (comanditarii). Numai comanditații conduc afacerea și pot figura în firmă. Pentru comanditari se face mențiunea et comp. Se poate ca partea comanditarilor să fie exprimată prin acțiuni, (societate în comandită pe acțiuni).” Argus 1923, p. 113.

*Tarcău mia lăsat amintiri foarte frumoase și neuitate*¹⁰.

Emil Costinescu, (Pl. II/7a), s-a născut la 12 martie 1844 la Iași¹¹ (d. 11 iunie 1921, București). A fost fiul arhitectului Alexandru (Alec) Costinescu¹², profesor la Academia Mihăileană din Iași și fost prefect de Iași. Copilaria și-a petrecut-o pe plaiurile nemțene, la Târgu Neamț¹³ și Piatra Neamț și a rămas toată viața legat de aceste ținuturi. Intrat de timpuriu în redacția ziarului politic „Românul”, înființat în 1857 de C.A. Rosetti, a devenit în scurtă vreme prim redactor al publicației¹⁴. Din 1866 până în 1882 a fost redactor la ziarul „Românul”¹⁵. În plan politic a fost membru marcant al PNL și a ajuns deputat pentru prima oară în 1876. S-a retras din ziaristică pentru a se dedica afacerilor și a devenit specialistul partidului în chestiuni financiare, distingându-se ca raportor bugetar prin claritatea expunerilor sale financiare¹⁶. A fost unul dintre membrii fondatori ai Băncii Naționale a României în 1880. Primul consiliu de administrație al BNR, condus de guvernatorul Ion Câmpineanu, avea printre directori¹⁷ și pe Emil Costinescu¹⁸. Timp de 16 ani a activat ca director al Serviciului Fabricării și Contabilității Biletelor¹⁹. În 1897 se retrage din direcțiunea BNR și fondează Banca Generală Română²⁰, al cărei director general va fi mult timp.

În 1876 a fost ales de cetățenii Bucureștiului deputat în Parlamentul României unde se va ocupa de problemele economice și financiare ale țării²¹. *„Ca deputat, Emil Costinescu (...) a făcut un aspru rechizitoriu privind modul cum au fost cheltuiți o mulțime de bani din fondurile Ministerului de Finanțe fără absolut nici un folos, ci numai din dorința de a se înlesni partizani scăpătați. A redus drastic toate sinecurile create în jurul acestor fonduri iar în plenul Camerei Deputaților a dezavuat politica financiară dusă de miniștrii respectivi și a impus adevărate norme după care trebuie să se conducă administratorii banilor publici”*²².

Între 1896-1899 a fost membru al grupării dizidente „drapeliste” din interioriul PNL. În guvernele liberale de până la intrarea României în războiul mondial, Costinescu a primit portofoliul Finanțelor deoarece era cel mai calificat specialist în domeniu din acea epocă. Ca ministru de finanțe în guvernele liberale (în mai multe rânduri 18 iulie 1902-20 decembrie 1904; 12 martie 1907-28 decembrie 1910 și 4 ianuarie 1914 - 11 decembrie 1916)²³, Emil Costinescu a susținut cu ferveare crearea unei industrii naționale, considerând că țara noastră are nevoie de fabrici de tot felul care, prin activitatea lor, „să ne scutească

10. Lapedatu 2016, p. 116.

11. Diaconovich 1900, p. 25.

12. Ionescu-Muscel 1931, p. 124.

13. Matasă 1929, p.192.

14. Ionescu-Muscel 1931, p. 124.

15. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Emil_Costinescu (accesat la 10.04.2019)

16. Diaconovich 1900, p. 25.

17. Ceilalți directori erau: Th. Ștefănescu, Th. Mehedințeanu, D. Bilcescu, I. Pricopie Dumitrescu și Anton Carp; Slăvescu 1925, p. 40.

18. Slăvescu 1925, p. 40.

19. Rosentuler *et alii* 2006, p. 50.

20. Slăvescu 1925, p. 143.

21. Ionescu-Muscel 1931, p. 124.

22. <http://www.ziarpiastraneamt.ro/emil-costinescu-ministru-si-deputat-de-neamt> (accesat la 15.08.2020).

23. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Emil_Costinescu (accesat la 10.04.2020).

pe viitor de importul ce îl facem de lucruri ce cu ușurință se pot fabrica la noi”. Deputatul observa că: „exportăm o mare cantitate de material brut dincolo de hotare și tot același material, nițel șlefuit, lustruit și etichetat îl importăm cu preț înzecit mai mare de cum l-am dat noi. Suntem, cu alte cuvinte, tributari străinătății, plătim milioane în afară, pe câtă vreme cu acele sume considerabile de bani puteam împlini în țară o sumă de nevoi”²⁴. Între altele, Emil Costinescu a fost promotorul ridicării de stabilimente industriale, care să țină piept concurenței străine. Ca finanțist, el a reușit să impună o ordine evidentă în mânăuirea banului public, iar ca ministru s-a dovedit a fi un bun cunoscător al situației economice și financiare a țării, elaborând tariful vamal „adaptat necesităților pe termen scurt și pe termen lung ale dezvoltării industriei”²⁵. Noul tarif vamal aprobat de Parlament în 1904 și pus în aplicare în 1906, proteja industria autohtonă împotriva mărfurilor străine, ceea ce a determinat o perioadă de investiții externe și autohtone, de constituire a unor ramuri noi industriale și o majorare sensibilă a producției naționale. Protecția industrială prin taxe vamale asupra produselor străine a fost dublată, în vederea stimulării creației și proliferării industriale, printr-un sistem de încurajare materială a întreprinderilor fondate, în special a celor mari și bine dotate cu tehnică și specialiști²⁶.

Emil Costinescu este autorul legii băncilor populare din 1903, care a devenit curând lege organică a mișcării cooperative din vechiul Regat²⁷. În calitate de deputat liberal de Neamț, Emil Costinescu și-a arătat mereu prețuirea pentru prefectul Nicu N. Albu, dar și pentru întreg electoratul din zonă. Din poziția de ministru de finanțe, a sprijinit modernizarea orașului Piatra-Neamț și a județului (continuarea căii ferate de la gara veche, construcția gării noi ș.a.)²⁸.

A deținut mai multe funcții de conducere fiind membru în consiliile de administrație ale mai multor societăți: Societatea de asigurare „Națională”²⁹, Societatea de asigurare și reasigurare „Patria”³⁰, Societatea Română pentru Industrializarea și Comerțul Petrolului³¹, Societatea Română de Arme, Gimnastica și Dare la Semn³², „Societatea Anonimă pentru Exploatarea de Păduri și Herestrae cu vapor mai înainte P&C. Goetz&Cie”³³. A fost membru fondator al Societății Filatelice Române. De la numele lui se trage denumirea stațiunii litorale „Costinești”, înființată de acesta prin colonizare cu germani pe o moșie a sa cumpărată de la Vasile Kogălniceanu (fiul lui Mihail Kogălniceanu)³⁴.

Ca om de afaceri a deținut o mare fabrică de cherestea, una de șuruburi, una de cuie, sârma și nituri, o fabrică de „var idraulic și ciment roman”³⁵ în valea Prahovei, lângă Sinaia,

24. <http://www.ziarpiatraneamt.ro/emil-costinescu-ministru-si-deputat-de-neamt> (accesat la 15.08.2020).

25. Axenciuc 1992, p. 29.

26. Axenciuc *et alii* 2005, p. 64.

27. Enciclopedia 1938, p. 628.

28. <http://www.ziarpiatraneamt.ro/emil-costinescu-ministru-si-deputat-de-neamt> (accesat la 15.08.2020).

29. Göbl 1895, p.154.

30. Göbl 1895, p.156.

31. Göbl 1895, p.160.

32. Göbl 1895, p.173.

33. Göbl 1895, anuniuri 27.

34. <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/reportaje/locul-unde-as-fi-vrut-sa-fiu-100530.html> (accesat la 10.09.2020).

35. Göbl 1895, anuniuri 41.

dar și o societate pentru exploatare de păduri în județul Neamt, Societatea în comandită „Tarcău”, (Pl. II/8).

Fabrica de cherestea de la Sinaia a fost înființată în anul 1880 și avea ca sursa de energie o turbină de 250 kW de proveniență elvețiană. Între anii 1892-1907 aceasta a beneficiat de avantajele legii industriale³⁶, constând în scutiri de taxe vamale pentru utilajele și materia prima importate. În 1908 dispunea de un capital imobiliar de 176.133 lei, în mașini de 55.015 lei, în exploatare de 120.000 lei. Valoarea brută a producției anuale era de 140.910³⁷ lei.

La 1 august 1887 în asociație cu Fr. Montesi și Christofi L. Zerlendi a hotărât înființarea unei fabrici de var hidraulic și exploatare de păduri în Sinaia, (Pl. III/9). Contractul de asociere între cei trei prevedea ca exploatarea de păduri să se facă pe o durată de 10 ani. Pădurea era luată în arendă de la Epitropia Zoie Brâncoveanu. Fabricarea varului urma să se facă la pădure cât și la muntele Gagu, unde Costinescu își avea fabrica de var³⁸. La 14 noiembrie 1891, se dizolvă asociația intervenită între cei trei, Emil Costinescu rămânând singurul proprietar al tuturor drepturilor fostei societăți. La înființare, fabrica de var hidraulic avea 31 lucrători și un capital în mașini de 29.175 lei, imobiliar de 112.764 lei și pentru exploatare de 10.000 lei. Dădea o producție anuală de 65.902 lei. Începând cu 1892 a beneficiat de avantajele legii industriale până în ianuarie 1907³⁹. A funcționat până în anul 1916 când a fost desființată „producția ei neputând concura comerțului modern”. În anul 1899, Costinescu a înființat și o fabrică de var alb care avea 72 lucrători și un capital de 318.473 lei, în mașini 271.882 lei și pentru exploatare de 15.000 lei.

Fabrica de Șuruburi a fost înființată în anul 1906, avea 52 lucrători, un capital imobiliar de 102.586 lei, în mașini de 225.965 lei și pentru exploatare de 145.000 lei. Anual dădea o producție de 9.696.712 lei. A beneficiat de avantajele legii de încurajare a industriei autohtone începând cu anul 1905⁴⁰.

Fabrica de sârmă, cuie și nituri, tot de la Sinaia, a fost înființată în anul 1891, avea 102 lucrători cu capital imobiliar de 306.418.39 lei, în mașini de 355.995.68 lei și pentru exploatare de 280.500 lei. Valoarea anuală a producției era de 1.111.147 lei. Și această unitate a beneficiat de avantajele legii industriale, între 1893-1906⁴¹.

În 1913, Emil Costinescu înființează Societatea Întreprinderile „Emil Costinescu” Sinaia, (Pl. II/7b), societate anonimă pe acțiuni constituită prin „actul autenticat de Tribunalul Ilfov, Secția de Notariat, la no. 5967 din 3 aprilie 1913, autorizată prin sentința Tribunalului Ilfov, Secția Comercială no.725 din 25 aprilie 1913 și publicată în Monitorul Oficial no.45 din 31 mai 1913 cu capital de lei 3 000 000”⁴². Sediul central era în București pe strada Stavropoleos nr.15⁴³. Noua formă de organizare dădea firmei mai multă putere

36. Romania 1905a, p. 12.

37. <http://cautare-b.arhivelenationale.ro/cautare-b/detail.aspx?ID=265930> (accesat la 13.08.2018).

38. <http://cautare-b.arhivelenationale.ro/cautare-b/detail.aspx?ID=265930> (accesat la 13.08.2018).

39. Romania 1905b, p. 14.

40. România 1905a, p. 14.

41. România 1905a, p. 14.

42. Informații preluate de pe acțiunile societății.

43. Pavlesco 1922, p. 756.

economică și obliga pe moștenitori la o răspundere egală cu bunurile aduse în societate, neobligându-i pe aceștia să-și prejudicieze în caz de faliment averea personală⁴⁴. În 1921, Consiliul de administrație avea următoarea componență: președinte dr. I. Em. Costinescu; Radu E. Costinescu, licențiat în drept; N.E. Costinescu, inginer; E.E. Costinescu; Ion A. Berindei, inginer; lt.colonel Gr. A. Berindei și C.I. Brătianu, inginer. Director era Em. Arghiriadi⁴⁵. Sub denumirea de Întreprinderile „Emil Costinescu” Sinaia și-au desfășurat activitatea mai multe fabrici care difereau ca proces tehnologic și prin produsele fabricate. Întreprinderile „Emil Costinescu” Sinaia aveau în portofoliu următoarele unități productive: fabrica de cuie din sârmă de toate dimensiunile, o fabrică de calaican (sulfat de fier), fabrica de șuruburi mecanice, tirfoane, crampoane, piulițe și rondel; fabrica de cherestea, fabrica de var hidraulic și ciment roman, fabrica de var alb gras și exploatare de păduri–lemne de foc esență fag⁴⁶. Întreprinderile „Emil Costinescu” dispuneau de trei uzine electrice, cea mai veche fiind cea de la Gagu. A doua stație de energie electrică a început să funcționeze în anul 1925 la fabrica de cherestea, iar cea de a treia a fost instalată la fabrica de cuie. Cele trei stații dotate cu utilaj hidroelectric furnizau cantități mari de energie electrică. În anul 1928 Întreprinderile Emil Costinescu vindeau anual peste 2.000.000 kw ore de energie electrică. Sub această denumire societatea a funcționat până la 11 iunie 1948 când, prin naționalizarea întreprinderilor, a devenit proprietate de stat sub denumirea de Întreprinderile I.C. Frimu Sinaia, iar mai apoi, după 1989, Mefin Sinaia care mai funcționează și astăzi.

Emil Costinescu, unul dintre primii întreprinzători din epoca industrială a României, a murit în iunie 1921 la București. Locuitorii orașului Piatra Neamț, pe care i-a reprezentat cu cinste în Parlamentul țării, i-au ridicat, în semn de respect, un bust în fața fostei prefecturi (actualul Muzeu de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț) dezvelit în cadrul ceremoniei din 30 septembrie 1923, în prezența premierului Ionel Brătianu, a lui I.G. Duca, dar și a fiului său, dr. I. E. Costinescu. Tot atunci, Primăria orașului Piatra-Neamț a conferit străzii care leagă centrul de gara nouă denumirea de Bulevardul „Emil Costinescu”, (astăzi Bulevardul Republicii)⁴⁷.

Bibliografie / Bibliography

Anuar 1924: *Anuarul Socec 1924*, vol I.

Argus 1923: *Almanah Argus*, 1923.

Axenciuc 1992: V. Axenciuc, *Evoluția economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947*, vol I. Industria, București, 1992.

Axenciuc et alii 2005: V. Axenciuc, E. Ghiorgă, C. Sârbu, *Legiferarea și instituționalizarea economiei moderne în România (1856-1914)*, Centrul Român de Economie comparată și consens, 2005.

Bălăiță 2015: D. Bălăiță, *Monedele dienermanice*, Suceava, Anuarul Muzeului Bucovinei, 42, 2015, p. 119-124.

44. <http://cautare-b.arhivelenationale.ro/cautare-b/detail.aspx?ID=265930>, (accesat la 13.08.2018).

45. Pavlesco 1922, p. 756-757.

46. Anuarul 1924, p. 676.

47. <http://www.ziarpiatraneamt.ro/emil-costinescu-ministru-si-deputat-de-neamt> (accesat la 15.08.2020).

Bălăiță 2019a: D. Bălăiță, *Pagini din istoria cooperativelor forestiere. Jetoanele cooperativei forestiere Albina Tarcău*, CN, 25, 2019, p. 159-168.

Bălăiță 2019b: D. Bălăiță, *Jetoanele Societății anonime pentru exploatarea pădurilor „Arif” Argeș*, Studii și comunicări, Muzeul Municipal Curtea de Argeș, VI, 2019, p. 42-56.

Consiliu 2014: *Consiliul de coroană. 100 de ani de la neutralitatea României*, Ministerul Culturii. Muzeul Național Peleş, 2014. Salonul de muzică al Castelului Peleş.

Diaconovich 1900: C. Diaconovich, *Enciclopedia Română*, tom II, Sibiu 1900.

Enciclopedia 1938: *Enciclopedia României*, vol. IV, 1938.

Göbl 1895: Carol Göbl, *Anuarul Bucureștilor pe anul 1895*, ed. XII.

Ionescu-Muscel 1931: P. Ionescu-Muscel, *Emil Costinescu, viața și opera*, Analele Economice și Statistice, 14, 1931, 9-12.

Lapedatu 2016: I. I. Lapedatu, *Memorii și amintiri*, Fundația Academia Civică, 2016.

Matasă 1929: C. Matasă, *Călăuza județului Neamț*, București, 1929.

Pavlesco 1922: Pavlesco Eugène, *Annuaire des sociétés anonymes roumaines 1921*, Viena, 1922.

România 1905a: *România Economică*, VII, nr. 45/13 (26) noiembrie 1905.

România 1905b: *România Economică*, VII, nr. 46/ 20 noiembrie 1905.

Rosentuler et alii 2006: S. Rosentuler, S. Marițu, R. Cîrjan, *125 de ani de la prima emisiune de bancnote a Băncii Naționale a României*, vol. I, București, 2006.

Schäffer 2012: E. Schäffer, *România, jetoane, semne valorice și mărci*, Guttenbrun, 2012.

Schäffer 2019: E. Schäffer, *Jetoane românești inedite ori mai puțin cunoscute (IX)*, CN, 25, 2019, p.175-199.

Slăvescu 1925: V. Slăvescu, *Istoricul BNR (1880-1924)*, București, 1925.

Lista ilustrațiilor / List of illustrations

Planșa I. 1. Jetoane „Fabricile de la Sinaia”, emisiune 1893, (colecție particulară); 2. Jeton „Fabricile de la Sinaia” 1893, 1 leu, necatalogat, (colecție particulară); 3. Jetoane „Fabricile de la Sinaia”, emisiunea 1896, (colecție particulară); 4. Jetoanele „Societatea în comandită Tarcău”, 1896, piese catalogate, (colecție particulară); 5. Jeton „Societatea în comandită Tarcău”, 2 lei, piesa necatalogată, (colecție particulară); 6. Jeton „Societatea în comandită Tarcău”, 5 lei, piesa necatalogată, (colecție particulară).

Plate I. 1. Tokens “Fabricile de la Sinaia”, 1893 issue, (private collection); 2. Token “Fabricile de la Sinaia” 1893, 1 leu, not cataloged, (private collection); 3. Tokens “Fabricile de la Sinaia”, 1896 issue (private collection); 4. Tokens “Societatea în comandită Tarcău”, 1896, cataloged pieces (private collection); 5. Token “Societatea în comandită Tarcău”, 2 lei, uncatalogued piece, (private collection); 6. Token “Societatea în comandită Tarcău”, 5 lei, uncatalogued piece, (private collection).

Planșa II. 7a. Maximă 2015, Emil Costinescu; 7b. Acțiune 5000 lei, Societatea Întreprinderilor „Emil Costinescu”, (colecție particulară); 8. Reclamă „Societatea Întreprinderilor Emil Costinescu Sinaia”, (Anuar 1924, p. 676).

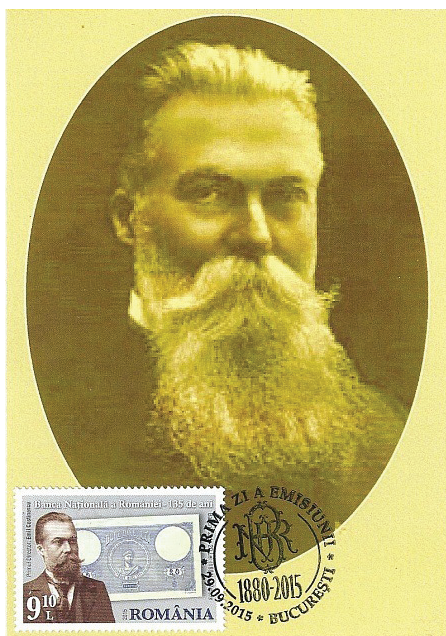
Plate II. 7a. Maxim card 2015, Emil Costinescu; 7b. Bond 5,000 lei Societatea Întreprinderilor “Emil Costinescu”, (private collection); 8. Advertisement “Societatea Întreprinderilor Emil Costinescu Sinaia” (Yearbook 1924, p. 676).

Planșa III. 9. Sinaia, Birourile și Fabricile Costinescu, (carte poștală-colecție particulară).

Plate III. 9. Sinaia, Costinescu Offices and Factories (postcard-private collection).

Planşa I.

7a

7b

<p>SOCIETATEA ÎNȚEPRINDERILOR</p> <h1 style="margin: 0;">EMIL COSTINESCU</h1> <p style="text-align: center;">SINAIA</p> <p>BUCUREȘTI — STRADA STAVROPOLEOS No. 2 — BUCUREȘTI</p> <p style="text-align: center;">CAPITAL 18000.000 LEI DEPLIN VĂRSAT</p>		
<p>FABRICĂ DE CUIE DE SÂRMĂ Sârmă albă, arsă și roșie (ară- mită) de toate felurile și de nituri de fer din toate dimensiunile</p> <p>SULFAT DE FER (CALAICAN)</p> <p>FABRICĂ DE ȘURU- BURI MECANICE, TIRFOANE, CRAMPOANE, PIULIȚE ȘI RONDELE</p>	<p>BUCUREȘTI Telefon 6/58</p> <hr/> <p>SINAIA Telefon No. 11</p>	<p>FABRICĂ DE CHEREȘTEA FABRICĂ DE VAR HI- DRAULIC ȘI CIMENT ROMAN — FABRICĂ DE VAR ALB GRAS Piatră de var alb în blocuri de orice mărime, precum și pietriș pentru mozaic și dru- muri de grădini. Piatră de var alb în pudră EXPLOATĂRI DE PĂDURI Esanță de foc</p>
<p>ADRESA TELEGRAFICĂ: «COSTINESCU» București — «COSTINESCU» Sinaia</p>		

